

บทที่ 2

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญกับ

การประเมินผลการเรียนรู้

การปฏิรูปการศึกษาเป็นผลมาจากสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน จึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น ทั้งฉบับเดิมและฉบับที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทยนั้นก็เพื่อมุ่งหวังให้คนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้สอนที่จะต้องปฏิบัติ โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและการประเมินผลผู้เรียนเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง โดยการอิงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด นอกนั้นยังเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดไว้ ในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึง การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับการประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องรู้เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังกล่าว ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนไป จากเดิมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องเชื่อครูแต่เพียงอย่างเดียว เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความสุขในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญดังต่อไปนี้

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการด้านการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2543 หน้า 3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนให้มากที่สุด โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2542 หน้า 22) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) สร้างความรู้ (Construct) ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เกิดการเรียนรู้ด้วยความหมาย ให้อำนาจกับผู้เรียน (Learner Empowerment) อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long Life Learning)

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 หน้า 19) กล่าวถึงการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า เป็นวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะ

ต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับ ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ได้เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและ ความต้องการของผู้เรียนและได้พัฒนาศักยภาพเต็มที่

สรุปการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียน การสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน รู้จักการวางแผนงาน การแก้ปัญหาในขณะปฏิบัติงานและ การสรุปองค์ความรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์

หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ สารสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนได้นำหลักการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความ เหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 หน้า 19-21)และ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2542 หน้า 22) สมศักดิ์ ภูวิภาดารรรถ (2544 หน้า 1-2) ได้ กล่าวถึง หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและตัวบ่งชี้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. การให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มุ่งประโยชน์สูงสุดที่จะเกิด ขึ้นกับผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือคิด ลงมือปฏิบัติจริง ใช้กระบวนการใน การแสวงหาข้อมูลที่หลากหลาย ศึกษาทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมายแก่ตนเอง สังเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อสรุปข้อมูลด้วยตนเอง
2. กำหนดให้นักเรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และการ ประเมินตนเอง
3. กำหนดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ใช้กระบวนการกลุ่มในการ แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดให้มากที่สุด ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิต
4. ผู้เรียนควรเรียนรู้กระบวนการ ควบคู่กับ ผลงาน และข้อความรู้ที่สรุปได้
5. ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากหลักการดังกล่าวสามารถเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังตาราง

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบวิธีการสอนแบบเดิมกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่	การสอนเดิม	ที่	การสอนโดยเน้นผู้เรียนสำคัญ
1	สอนแบบแยกเนื้อหา	1	สอนโดยบูรณาการเนื้อหา เน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2	มีบทบาทในฐานะตัวแทนของเนื้อหาวิชาประสบการณ์	2	แสดงบทบาทในฐานะผู้แนะนำ
3	ละเลยเฉยเมยต่อบทบาทนักเรียน	3	กระตุ้นรื้อฟื้นในบทบาทความรู้สึกของนักเรียน
4	นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร	4	นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร
5	ใช้เทคนิคการสอนโดยท่องจำเป็นหลัก	5	ใช้เทคนิคค้นพบตนเอง เน้นกิจกรรมเป็นหลัก
6	มุ่งเน้นให้รางวัลภายนอก เช่น เกรด แรงจูงใจภายนอก	6	มีการเสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ มีการใช้แรงจูงใจภายใน
7	เคร่งครัดในมาตรฐานทางวิชาการมาก	7	ไม่เคร่งครัดในมาตรฐานทางวิชาการมาก
8	มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะ	8	มีการทดสอบเล็กน้อย
9	มุ่งเน้นการแข่งขัน	9	มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มสหรวม

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) เปรียบเทียบวิธีการสอนแบบเดิมกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่	การสอนเดิม	ที่	การสอนโดยเน้นผู้เรียนสำคัญ
10	สอนในขอบเขตห้องเรียน	10	สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน
11	เน้นประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย	11	มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน
12	มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญละเลยความรู้สึกด้านจิตพิสัยหรือทักษะ	12	มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะและด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน
13	ประเมินกระบวนการเล็กน้อย	13	มุ่งเน้นประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ
14	บทบาทครู ครูพูดเป็นส่วนมาก	14	ครูพูดเป็นส่วนน้อย นักเรียนพูดเป็นส่วนมาก
15	ครูเตรียมสิ่งที่พูด	15	ครูเตรียมกิจกรรมและคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนพูดและทำกิจกรรม
16	การสอนเน้นเนื้อหาความรู้	16	ครูสอนสิ่งที่ครูรู้หรือไม่รู้ก็ได้ เน้นให้ผู้เรียนคิด ทำและแสดงออก เพื่อแก้ปัญหา / สร้างสรรค์ มุ่งเน้นการเรียนแบบมีส่วนร่วม

ที่มา : Bennett, 1979 อ้างถึงใน วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 หน้า 7-8)

บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไป การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนก็ต้องเปลี่ยนตามไปด้วย โดย ทิศนา แจมมณี (2542 หน้า 4-15) และ พิมพันธ์ เดชะคุปต์

(2542 หน้า 22) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนสรุปไว้ว่า ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การเป็นผู้นำเสนอ เป็นผู้สังเกต เป็นผู้ถาม ผู้ให้การเสริมแรง ผู้แนะนำ ผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ บทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องปรับเปลี่ยนตนเองและควรดำเนินการประกอบด้วยประเด็น ดังต่อไปนี้

1. บทบาทการเตรียม ประกอบด้วย

- 1.1 การเตรียมตนเอง
- 1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล
- 1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.4 การเตรียมสื่อและวัสดุ อุปกรณ์
- 1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล

2. บทบาทด้านการดำเนินการขณะจัดการเรียนการสอน

- 2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา
- 2.2 การเป็นผู้สนับสนุนการเสริมแรง
- 2.3 การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม
- 2.4 การเป็นติดตามตรวจสอบ
- 2.5 เป็นผู้สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร
- 2.6 เป็นผู้จัดระบบ

3. บทบาทด้านการประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนบรรลุหรือไม่ บทบาทการเป็นผู้ประเมินจึงเป็นการให้ผู้สอนวางแผนการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Measurement) จากการศึกษาปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน และควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

การประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นบทบาทหนึ่งของผู้สอนที่ต้องดำเนินการในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญ การจะประเมินผลให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว ผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การประเมินผลมีความครอบคลุม ตั้งแต่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ (พ.ศ. 2547 หน้า 5-15) ได้กำหนดสาระสำคัญที่ผู้สอนต้องทำความเข้าใจไว้ ดังนี้

หมวดที่ 1 ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หมวดที่ 4 การจัดการศึกษา

มาตรา 22 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 กำหนดว่า การจัดการศึกษา ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่างๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย คณิตศาสตร์ ภาษา ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ

มาตรา 24 กำหนดว่า การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา ทุกสถานที่โดยประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ

มาตรา 26 สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจาก พัฒนาการ ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน

จากจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต การวัดและประเมินผลผู้เรียน ผู้สอนจึงควรประเมินให้ครอบคลุมทั้งความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ โดยควรนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

นอกจากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับ การประเมินผลผู้เรียนแล้ว นโยบายการจัดการศึกษา ยังกำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดให้ทุกโรงเรียนใช้ในจัดการศึกษาเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ลักษณะการจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะเนื้อหาเท่านั้น แต่เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องของทักษะ การคิด การเผชิญสถานการณ์ การนำความรู้สู่การประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนจึงต้องบูรณาการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้

สัดส่วนและสมดุลกัน ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน

ความสอดคล้องของการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต และผู้เรียนต้องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ หรืออาจอาจเป็น คุณลักษณะที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมตามความเหมาะสมได้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้สอนต้องวางแผนการ ประเมินผลการเรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษา, ม.ป.ป., หน้า 3-5)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ โดยมุ่งหวัง ว่า เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้ เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพและสุขนิสัยที่ดีและรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่น ในถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์

และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การจัดการเรียนรู้ของครู นอกจากจะพัฒนา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมแล้ว ยังต้องพัฒนาสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีสาระดังต่อไปนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 5 ประการ

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการเลือกรับและส่งสาร โดยใช้หลักเหตุผล พร้อมทั้งใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา และอุปสรรคบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ พร้อมทั้งมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ

จากจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ หลักสูตรการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การประเมินและการประเมินผลจึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการของผู้เรียน ผู้สอนประเมินเพื่อต้องการทราบพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปเพื่อนำไปสู่ความคาดหวังตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัด หากพบว่าพฤติกรรมยังไม่เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่คาดหวังได้ ผู้สอนก็ต้องปรับวิธีการสอนใหม่ ในการประเมินดังกล่าวผู้สอนสามารถใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินและสามารถประเมินได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งในขณะจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน
2. การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อสรุปผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และการวัดและประเมินเพื่อตัดสินให้คะแนน หรือ

ให้ระดับผลการเรียนและหากพบว่าผู้เรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ ผู้สอนต้องดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

องค์ประกอบการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญตามหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑

การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนควรประเมินผลการเรียนรู้โดยการประเมินเพื่อเน้นว่า ผู้เรียนต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมที่เหมาะสม ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต มีจิตสำนึกในความเป็นไทยอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย มีจิตสาธารณะที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามในสังคม ประกอบกับต้องมี สมรรถนะสำคัญในการดำรงชีวิต โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ประเมินผู้เรียน ดังนี้

1. การประเมินการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ

ผู้สอนสามารถประเมินได้ในขณะจัดการเรียนการสอน โดยการประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติงาน ลักษณะงานที่จะปฏิบัติจึงควรเป็นงานที่เน้นการปฏิบัติจริง เน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ต้องการ โดยการทำโครงการ แฝ้มสะสมผลงาน วิธีการในการประเมิน โดยการสังเกตพัฒนาการเรียน การเรียนรู้ นอกจากนั้นยังต้องประเมินความประพฤติ พฤติกรรมในการเรียน การร่วมกิจกรรมผู้เรียน วิธีการที่จะใช้ในการประเมินจึงต้องใช้ในการประเมินที่หลากหลาย

หลักการประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้

1. กำหนดสัดส่วนคะแนน ควรให้ความสำคัญกับคะแนนระหว่างปีมากกว่าคะแนนปลายปี

2. กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

3. กำหนดแนวปฏิบัติในการสอนซ่อมเสริมระหว่างเรียน

4. กำหนดแนวปฏิบัติในการสอนซ่อมเสริม ในกรณีผู้เรียน ได้ระดับคะแนน “0” “ร” “มส”

5. กำหนดแนวปฏิบัติในการอนุมัติผลการเรียน

6. กำหนดแนวทางในการรายงานผลการเรียน

2. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน

ผู้สอนสามารถประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ได้จากการให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น การสังเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานและการถ่ายทอดความรู้ ความคิดและการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ จากการอ่านสื่อ ต่างๆ ทุกรูปแบบ

หลักการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน

1. ประเมินเพื่อ ปรับปรุง พัฒนา ตัดสินการเลื่อนชั้นและจบการศึกษาในระดับต่างๆ

2. ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย

3. การกำหนดภาระงานสอดคล้องกับของเขตการประเมินที่กำหนดไว้

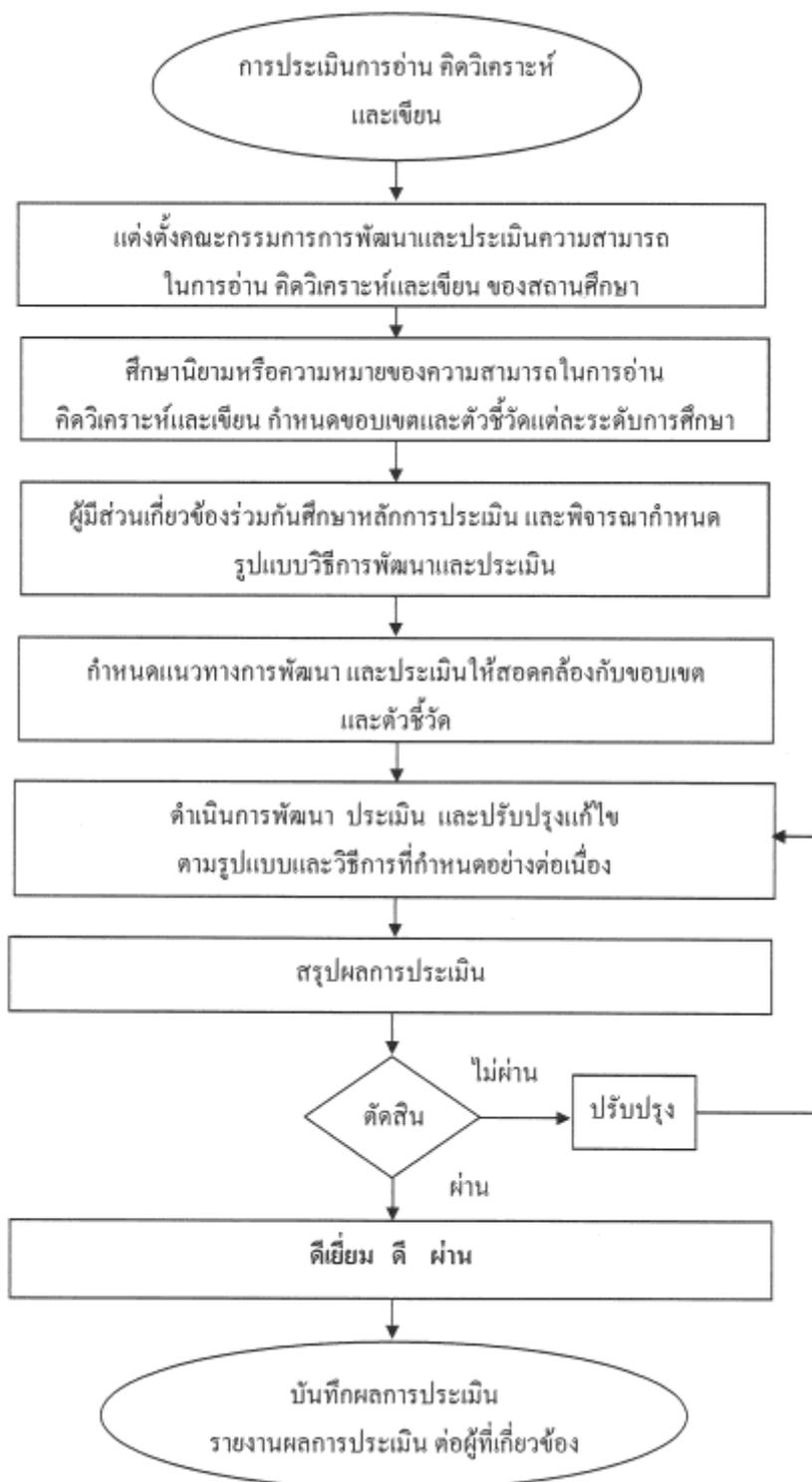
4. เปิด โอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ

วิธีการประเมิน เกณฑ์การประเมิน

5. การสรุปผลการประเมินเพื่อรายงาน เน้นการรายงานคุณภาพของความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป., หน้า 48) ได้กำหนด รูปแบบในการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ไว้แผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 แนวดำเนินการพัฒนาและประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

ภาพที่ 2.1 แนวดำเนินการพัฒนาและประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน

ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป., หน้า 48)

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินผลผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเน้นว่าผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะดังนี้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ ผลการประเมินสรุปรายปี / รายภาค เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเลื่อนชั้นเรียนและจบการศึกษาในระดับต่างๆ

4. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การประเมิน พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. กิจกรรมแนะแนว ที่จัดขึ้นให้สอดคล้องกับ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน
2. กิจกรรมนักเรียน มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหาการตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุมและชมชน
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม การทำประโยชน์เพื่อสาธารณชน ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

หลักการประเมิน

1. ประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรมและผลงาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง การทำงานกลุ่ม ทักษะการอยู่ร่วมกัน และการมีจิตสาธารณะ
2. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน
3. ประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการประเมิน

1. การประเมินรายกิจกรรม

- 1.1 ตรวจสอบเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้
- 1.2 ประเมินกิจกรรมผลงาน/ชิ้นงานผู้เรียน
- 1.3 บันทึกผลการประเมินในระเบียบแสดงผลการเรียนรู้
- 1.4 ผู้เรียนที่ไม่ผ่าน ต้องมีการสอนซ่อมเสริม

2. การประเมินเพื่อตัดสิน

- 2.1 กำหนดผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูล
- 2.2 สรุปและตัดสินผลการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 2.3 เสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ความเห็นชอบ
- 2.4 เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาอนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านเกณฑ์การจบแต่ละระดับการศึกษา

แนวคิดการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สาระสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นลักษณะ การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Assessment) รูปแบบการประเมินผล การเรียนรู้จึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะตัวความรู้เท่านั้นแต่เป็นลักษณะการประเมินความรู้ ควบคู่กับการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์และประเมินสมรรถนะสำคัญในการเรียนที่ จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม การประเมินไม่ได้มุ่งเน้นการตัดสินให้ผู้เรียนได้ หรือ ตก การสอบและคะแนนเป็นเพียงข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้มากกว่าเป็น เครื่องมือเพื่อจัดลำดับและเปรียบเทียบผู้เรียน ลักษณะของการประเมินจึงควรเน้นการนำ ผลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงตนเองของผู้เรียน ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน

เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ การประเมินจึงเน้นการแสดงผลงาน (Task) ของผู้เรียน ผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้โดยเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยตนเองและเกิดการเรียนรู้ที่คงทน สามารถนำความรู้ที่ได้ในชั้นเรียนไปแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้ได้ ผู้สอนสามารถประเมินได้โดยการสร้างเกณฑ์ (Rubric) ที่ชัดเจนและครอบคลุมสิ่งที่จำเป็นให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ผลของการประเมินบอกได้ว่า ผู้เรียนทำอะไรได้บ้าง มีอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือต้องได้รับการพัฒนา ผู้สอนจึงควรเปลี่ยนแนวคิดของการประเมินจากแนวคิดเดิมเป็นแนวคิดการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังตาราง

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบรูปแบบการประเมินผลแบบเก่าและการประเมินผลโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อที่	การประเมินผลแบบเก่า	การประเมินผลการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
1	นักเรียนทุกคนเหมือนกัน สามารถใช้วิธีการเดียวกันในการประเมิน	ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน วิธีการประเมินต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน
2	ตัวบ่งชี้ความรู้ที่สำคัญ คือคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ	ตัวบ่งชี้ความรู้คือการที่ผู้เรียนต้องสามารถปฏิบัติได้ เครื่องมือการประเมินต้องหลากหลาย
3	วิธีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน คือ แบบทดสอบ	การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนคือ พอร์ตโฟลิโอ
4	การประเมินต้องแยกส่วนออกจากการเรียนการสอน	การประเมินดำเนินการพร้อมกันไปกับการจัดการเรียนการสอน จึงต้องประเมินอย่างสม่ำเสมอ
5	เครื่องมือสะท้อนการเรียนรู้ที่ดี คือ แบบทดสอบจากภายนอกห้องเรียน	การประเมินผู้เรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
6	สิ่งสำคัญที่ประเมินเน้นที่ ความรู้	สิ่งสำคัญที่ประเมิน คือ วิธีการในการเรียนรู้ วิธีการคิด ความมีคุณธรรม
7	สิ่งที่จะประเมินต้องสามารถออกข้อสอบได้	ให้ความสำคัญกับการประเมินกระบวนการเรียนรู้เท่ากับเนื้อหาของหลักสูตร

ตารางที่ 2.2 (ต่อ) เปรียบเทียบรูปแบบการประเมินผลแบบเก่าและการประเมินผลโดย
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อที่	การประเมินผลแบบเก่า	การประเมินผลการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
8	ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับรู้	ผู้เรียนสามารถที่จะประเมินตนเองได้และมีส่วนร่วมในการประเมิน
9	หลักสูตรของโรงเรียนถูกขับเคลื่อนด้วยแบบทดสอบ	หลักสูตรของโรงเรียนถูกขับเคลื่อนโดยศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
10	การประเมินเน้น เกณฑ์ ผ่าน-ไม่ผ่าน	การประเมินเน้นพัฒนาการของผู้เรียน
11	นักการศึกษาใช้โมเดลพฤติกรรมนิยม	นักการศึกษาใช้โมเดลพัฒนาการของมนุษย์
12	ผู้เรียนจะได้รับการทดสอบในเวลาเดียวกัน ข้อสอบชุดเดียวกัน เกณฑ์อย่างเดียวกัน	ผู้เรียน มีความแตกต่างกัน การประเมินขึ้นอยู่กับเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน
13	การสร้างแบบทดสอบเน้น ความสะดวกวิธีดำเนินการในการสอบ	การแบบประเมินหรือแบบทดสอบเน้นว่าต้องมีประสิทธิภาพต่อผู้เรียน
14	เน้นการ การจัดตำแหน่งผู้เรียน	เน้นการสร้างกำลังใจและการถ่ายโยงความรู้ในการนำไปใช้ในชีวิตจริง
15	เน้นการแข่งขัน ข้อสอบจึงเป็นความลับ	เน้นการพัฒนาหรือปรับปรุง ตัวงานจึงไม่ใช่ความลับ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ) เปรียบเทียบรูปแบบการประเมินผลแบบเก่าและการประเมินผลโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อที่	การประเมินผลแบบเก่า	การประเมินผลการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
16	สิ่งที่เรียนรู้ คือ เนื้อหาสาระ	สิ่งที่ต้องเรียนรู้ คือ ความสามารถ และทักษะการเรียนรู้ ทักษะความคิด ความสัมพันธ์ของเนื้อหาหลักสูตร
17	พฤติกรรมการเรียนรู้เน้นความจำ	พฤติกรรมการเรียนรู้ เน้น การปรับเปลี่ยน ขยาย เจาะลึก และเสริมต่อ
18	การสอนที่สำเร็จ คือ การเตรียมผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามแบบทดสอบที่หลากหลาย	การสอนที่ประสบผลสำเร็จ คือ การเตรียมผู้เรียน เพื่อการมีชีวิตที่มีประสิทธิภาพ

ที่มา : บุญเชิด ภิญญอนันตพงศ์ (2544 หน้า 24-30)

แนวคิดของการประเมินผลการเรียนรู้ ควรดำเนินการ โดยยึดแนวทาง ดังที่ สิริชัย กาญจนวาสี (2546 หน้า 8) กล่าวไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาทุกระดับทุกรูปแบบ ต้องกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล
2. มีนโยบายการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำกับและติดตาม สนับสนุนการเรียนรู้อุทุกระดับ

3. การวัดและประเมินผลต้องมีความเที่ยงธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้

4. การวัดและประเมินผลต้องเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ที่ครูต้องวัดและประเมินผล ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

5. การวัดและประเมินผลต้องมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. การวัดและประเมินผลต้องครอบคลุมทั้งสถานภาพและความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะพัฒนาการของผู้เรียน และคุณธรรม

7. มีคณะกรรมการ การประเมินผลที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการวัดและประเมินทางการศึกษา

8. ผลจากการประเมินต้องใช้เป็นสารสนเทศสำหรับติดตาม กำกับ สนับสนุน และพัฒนาการเรียนรู้อ พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ลักษณะของการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลักษณะของการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญ ในการที่จะประเมินผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้สอนควรคำนึงถึงลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. เน้นการประเมินเพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียนที่แสดงออกมาอย่างเด่นชัด
2. ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียนมากกว่าการเปรียบเทียบ
3. รูปแบบการประเมินเน้นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิต
4. ลักษณะการประเมินควรบูรณาการศาสตร์หลายศาสตร์เข้าด้วยกัน
5. การประเมินเป็นผลการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน

6. การประเมินต้องดำเนินการไปด้วยกันกับการจัดการเรียนการสอน จึงสามารถประเมินผลได้ทุกที่ ทุกเวลา ทั้งในห้องเรียน ในโรงเรียน ที่บ้าน ในชุมชน ฯลฯ

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการประเมินตนเอง

8. เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินและชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญในการที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาประเมิน

การประเมินผลตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นลักษณะการประเมินที่ตรงกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดว่าเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนจริงๆ ทั้งนี้เพราะต้องการพิจารณาความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยการวัดเพื่อประเมินความสามารถ ทักษะความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน และการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งจัดว่าเป็นการประเมินที่จะทำให้ผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ความหมาย

นักวิชาการด้านการศึกษาได้ให้ความหมาย การประเมินผลตามสภาพจริงไว้หลายท่านด้วยกันดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539, หน้า 5) กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินผลโดยเน้นการปฏิบัติจริง เป็นการประเมินการกระทำการแสดงออกในหลาย ๆ ด้านของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน หรือสถานที่อื่น ๆ นอกโรงเรียน

กรมวิชาการ (2540, หน้า 6) กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็กเหล่านั้น ไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง

ส. วาสนา ประवालพฤกษ์ (2540, หน้า 3) กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินผลที่จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเรียน การสอนที่แท้จริง โดยการปฏิบัติจริง

อุทุมพร จามรมาน (2540, หน้า 4) กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการตีความสามารถของนักเรียนที่เรียนโดยการปฏิบัติจริง ทำจริง ๆ ฝึกงานในโรงเรียนจริง ทำการทดลองจริง บริการชุมชนจริง เพื่อให้การเรียนรู้ ของผู้เรียนมีความหมายและเหมือนชีวิตจริง

จากความหมายของการประเมินผลที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ สามารถที่จะสรุปได้ การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นลักษณะการประเมินที่เน้นถึงการบรรลุ ความสำเร็จของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น ๆ โดยจะไม่เน้นเฉพาะทักษะ พื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องประเมินเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนมีทักษะการคิดที่ซับซ้อน ใน การทำงานหรือไม่ ทักษะดังกล่าวควรจะเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การแสดงออกที่เกิด จากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอน และเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงควรประเมินโดยใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง เช่น การสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูล จากงานที่ผู้เรียนได้รับมอบหมาย การประเมินจากสภาพจริงจะช่วยให้ครูได้นำข้อมูลมา ใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้

ความสำคัญของการประเมินผลตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริง มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา คุณภาพของ ผู้เรียน โดยการประเมินผลตามสภาพจริง ช่วยให้ผู้สอนสามารถนำผลของการประเมิน ไปวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับความบกพร่องของผู้เรียน ผู้ เรียนรู้จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง และสามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้

1. เป็นลักษณะการประเมินที่น่าเชื่อถือ เนื่องจากใช้เทคนิคการวัดหลายวิธี ประเมินผลอยู่ตลอดเวลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายร่วมกันประเมิน

2. ผู้เรียนจะไม่วิตกกังวล เนื่องจากการวัดผลไม่ได้มุ่งที่การสอบ แต่มี การวัดผลในขณะที่เรียนตลอดเวลาจากการกระทำของผู้เรียน ผู้เรียนได้มี โอกาสแสดง ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่

3. การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงทำให้ผู้สอนจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่เหมาะสม และผู้เรียนก็ได้พัฒนาเต็มศักยภาพของตนเอง ผู้เรียนจึงไม่รู้สึกรำ คาตนเองมีปมด้อยในกรณีที่เป็นผู้ที่มีความสามารถดีกว่าผู้อื่น

4. การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เน้นการใช้การคิดที่ซับซ้อนและทักษะหลายอย่างในตัวนักเรียนที่จะทำให้ นักเรียนเกิดการถ่ายโยงความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผลการเรียนรู้ที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบของการประเมินผลตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริง ผู้สอนควรประเมินผลให้ครอบคลุมสิ่งเหล่านี้

1. สารความรู้ทางวิชาการ โดยมุ่งเน้นการประเมินความรู้ด้านเนื้อหาวิชาการ และพัฒนาการในการเรียนรู้

2. พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม การทำงานได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด ความสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมาย ความอดทนในการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้งานออกมามีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ทักษะและสมรรถนะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน หลังจากการได้ทำภาระงาน เช่น ทักษะการเขียน ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิด ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะการแก้ปัญหา

4. คุณลักษณะที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ความรู้สึกรัก หรือ เจตคติที่เกิดขึ้น เช่น เจตคติต่อการเรียน ความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานเป็นทีม

ลักษณะการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริง มีลักษณะสำคัญหลายประการที่ผู้สอนควรทำความเข้าใจ ดังนี้

1. เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในการผลิตชิ้นงาน

การผลิตชิ้นงานเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้และการบูรณาการความสามารถด้านอื่นๆ ของผู้เรียนที่นอกเหนือจากความรู้ ที่ไม่ต้องการมุ่งเน้นเพียงว่า ผู้เรียนรู้หรือไม่รู้ แต่ควรเน้นว่าผู้เรียนทำอะไรได้บ้าง การกระทำนั้นควรอาศัยความสามารถอื่นๆ รวมอยู่ด้วย เช่น ทักษะในการแก้ปัญหา หรือการใช้ความคิดระดับสูง การไตร่ตรอง ความรอบคอบ และความอดทน ในการผลิตชิ้นงาน จึงต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของงานที่นักเรียนสร้างขึ้น และเป็นงานที่จะต้องมีความหมายต่อนักเรียน

2. เน้นการใช้ความคิดขั้นสูง

การประเมินควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดระดับสูง ที่นอกเหนือไปจากการจำ โดยผู้เรียนควรมีความคิดในขั้น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ นอกจากนั้นต้องอาศัย

ทักษะการคิดอย่างอื่นเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น คิดรอบคอบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดกว้าง คิดอย่างสร้างสรรค์ ฯ เป็นต้น

3. เป็นการประเมินโดยดูจากการแสดงพฤติกรรม

เน้นการประเมินที่เป็นการกระทำพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกมา ซึ่งสามารถที่จะประเมินได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่อย่างไม่เป็นทางการ จึงเหมาะกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับพื้นฐานของชีวิตจริง และการแสดงออกของพฤติกรรมจริง

4. ใช้เครื่องมือประเมินหลากหลาย

การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลพฤติกรรมผู้เรียนทุกด้าน เพื่อให้ทราบพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งจะใช้เครื่องมืออย่างเดียวในการประเมินไม่ได้ เช่น การจะทราบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์หรือไม่ ผู้สอนจำเป็นต้องใช้เครื่องมือวัดผลหลายอย่างประกอบกัน เช่นการใช้แบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์สมมติเพื่อวัดว่าผู้เรียนมีความรู้ หรือไม่มีความรู้ การใช้แบบสอบถามเพื่อนักเรียนในชั้น หรือครูใช้การสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในขณะที่จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

5. ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน

ขณะจัดการเรียนการสอน ครูควรที่จะประเมินผลผู้เรียนตลอด ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการประเมินมาประเมิน การพัฒนาการเรียนรู้อีกกับผู้เรียน โดยการชี้ให้ผู้เรียนเห็นประเด็นที่ตนเองต้องปรับปรุงหรือประเด็นที่ควรพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ไม่เน้นการสอบได้หรือสอบตก จึงทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเครียดเหมือนกับการประเมินที่อาศัยคะแนนจากการทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว

6. การประเมินต้องอาศัยข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่าย

การประเมินตามสภาพจริง ควรจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู ตัวนักเรียน เพื่อน และผู้ปกครองและการตัดสินใจก็ควรจะให้หลายฝ่ายเป็นผู้ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

7. ให้ความสำคัญกับผู้ถูกประเมิน

การประเมินที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของนักเรียนในการที่จะในการผลิตชิ้นงานตามที่ตนเองถนัด ผู้เรียนได้มีโอกาสในการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความคิดในการที่จะวางแผนในการพัฒนาตนเอง ว่าตนเองอยากจะรู้อะไร อยากทำอะไร และผู้เรียนควรเป็นผู้นำเสนอผลงานด้วยตนเอง

8. การประเมินควรกำหนดขอบเขตในการประเมิน

การกำหนดขอบเขตการประเมินให้ชัดเจนและควรต้องครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ที่ควรจะเกิดกับผู้เรียน ได้แก่ 1) ความรู้ เช่น ข้อเท็จจริง

ความคิดรวบยอด แนวคิด คำศัพท์ เรื่องราวและเนื้อหาสาระ 2) ทักษะและกระบวนการ เช่น ทางด้านร่างกาย สังคม 3) ความรู้ลึกต่อคนอื่น ๆ โรงเรียน ครู และการเรียนการสอน ความคิดสร้างสรรค์ ผู้สอนต้องสร้างเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน และควรชี้แจงให้ผู้เรียนทราบ

9. การมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ควรให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการประเมิน โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้สอนจากหลายฝ่าย ผู้เรียนกับเพื่อน ผู้เรียนกับผู้ปกครอง หรือชุมชน และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ

ขั้นตอนการประเมินผลตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริงสามารถที่จะประเมินได้ทั้งระหว่างและการประเมินเพื่อสรุปบทเรียน โดย กรมสามัญศึกษา (2543 หน้า 26-27) ได้กำหนดขั้นตอนในการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการประเมิน
2. พิจารณาขอบเขต เกณฑ์ วิธีการและสิ่งที่จะประเมิน
3. กำหนดองค์ประกอบและผู้ประเมินว่าจะให้ใครมีส่วนร่วมในการประเมิน
4. เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือการประเมินที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมิน ดังที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2546 หน้า 193) ได้เสนอแนะ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ดังนี้

1. การอภิปรายตามวัตถุประสงค์
2. แบบทดสอบมาตรฐาน
3. แบบทดสอบที่พัฒนาโดยครู
4. การเขียนบันทึกผลการเรียนรู้
5. การนำเสนอด้วยวาจา
6. โครงงาน
7. การปฏิบัติทดลอง
8. แฟ้มสะสมผลงาน / ผลงาน (Portfolios)
9. การสังเกต
10. การบันทึก

11. การสร้างสถานการณ์จำลอง
  12. แบบสอบถาม
  13. แบบสัมภาษณ์
  14. บันทึกการเรียนรู้ หรือการเขียนอนุทิน
  15. ทีมจัดการ โดยผู้เรียน
  16. ทีมประเมินโดยครู
  17. การประชุมของผู้ปกครอง
5. กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น ประเมินระหว่างทำกิจกรรม ระหว่างการทำงานกลุ่ม / โครงการ
6. วิเคราะห์ผลและจัดการข้อมูลการประเมินจากรายการกระบวนการ เพิ่ม สะสมผลงาน การบันทึกข้อมูล
7. สรุปผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู ในกรณีที่เป็นการประเมินสรุปรวมเพื่อพิจารณาตัดสินการเลื่อนชั้น สามารถเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ควรนำผลการประเมินระหว่างเรียนมาพิจารณาด้วย

ข้อควรคำนึงของการประเมินผลตามสภาพจริง

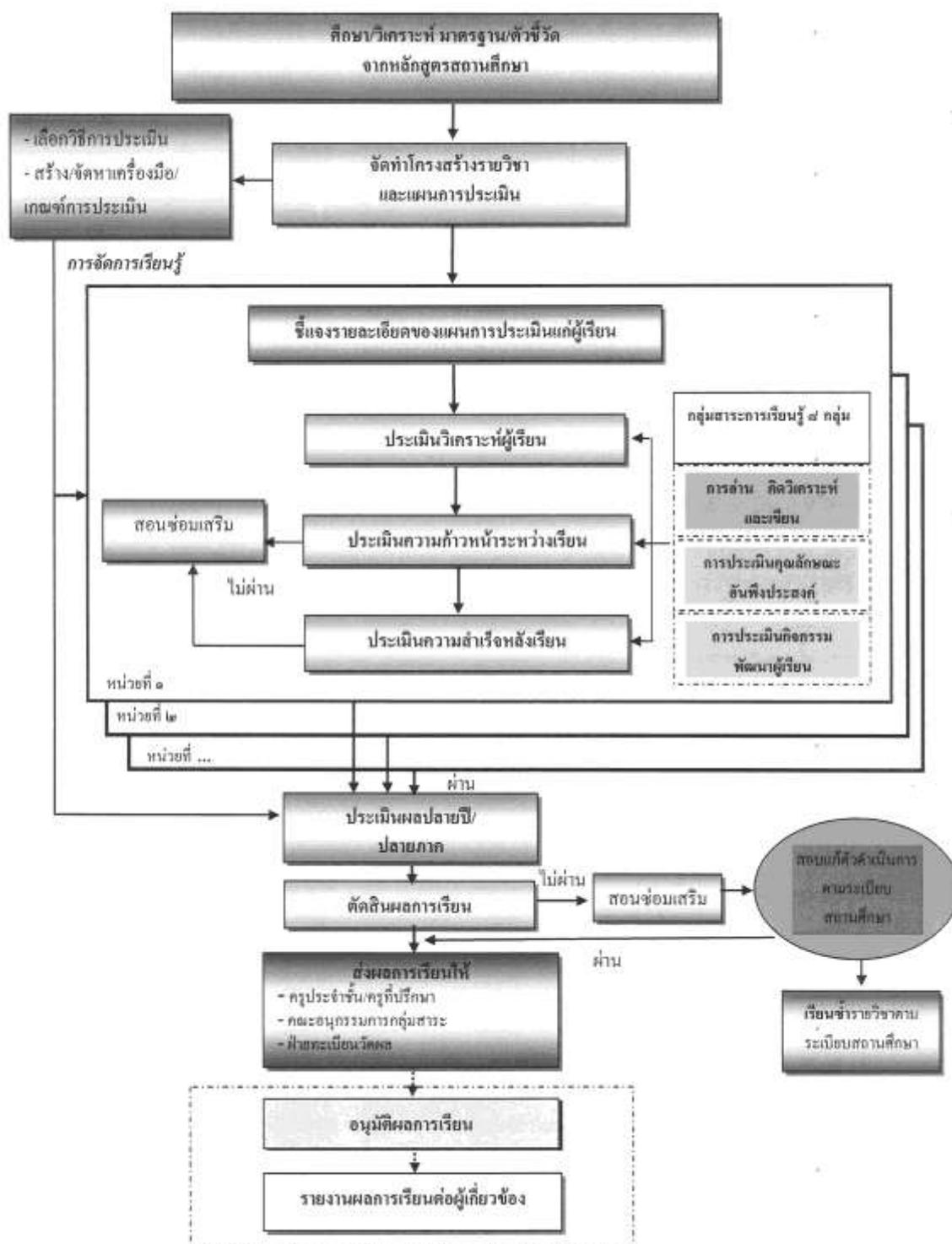
แม้ว่าการประเมินผลตามสภาพจริงจะเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมที่สุดกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา หรือการประเมินผลตามสภาพจริง แต่ในขณะเดียวกันหากครูไม่ระวังในการออกแบบการประเมินผลตามสภาพจริงก็จะทำให้ผลของการประเมินผู้เรียนมีความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นครูจึงควรคำนึงถึง การประเมินผลตามสภาพจริง ดังนี้

1. ครูบางท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง จึงทำให้ไม่สามารถที่จะใช้วิธีการประเมินผลดังกล่าวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
2. ขาดการยอมรับจากครู เนื่องจากเป็นการเพิ่มภาระงานในด้านการวางแผนการสอนที่รัดกุม เน้นการบูรณาการความรู้ ต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งครูบางคนยังไม่คุ้นเคยกับลักษณะการประเมินผลดังกล่าว
3. ความยุติธรรม การใช้การประเมินผลตามสภาพจริงต้องคำนึงถึงความยุติธรรมสำหรับผู้เรียนแต่ละคนว่าจะสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ ซึ่งส่วนนี้ คือ การที่ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

4. ความมีประสิทธิภาพและประหยัด โดยการที่ครูต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ระหว่าง เวลา ค่าใช้จ่าย ในการทำภาระงาน กับผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในตัวนักเรียน

การวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีการศึกษาสิ่งที่เกี่ยวข้องตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำสาระที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการวางแผนการประเมินให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการให้มากที่สุด ดังที่ หลักสูตรได้กำหนด ขั้นตอนในการวางแผนการประเมินผลผู้เรียนไว้ดังนี้ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,ม.ป.ป หน้า 104)

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนในการวางแผนการประเมินผลผู้เรียน

ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,ม.ป.ป หน้า 104)

จากแผนภาพกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนควรปฏิบัติมีดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดจากหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สัดส่วนคะแนนระหว่างเรียน กับคะแนนปลายปี/ ปลายภาค เกณฑ์ต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนด ตลอดจนต้องคำนึงถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสมรรถนะต่างๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อนำไปบูรณาการ สอดแทรกในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงธรรมชาติของ รายวิชา ภาษาไทยรวมถึงจุดเน้นของสถานศึกษา

2. จัดทำโครงสร้างรายวิชาและแผนการประเมิน

2.1 วิเคราะห์ตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้แล้วจัดกลุ่มตัวชี้วัดเนื่องจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดจะช่วยผู้สอนในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้านที่ตัวชี้วัดกำหนด หากเป็นรายวิชาเพิ่มเติมให้วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 กำหนดหน่วยการเรียนรู้โดยเลือกมาตรฐาน/ตัวชี้วัดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันหรือประเด็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน ซึ่งอาจจัดเป็นหน่วยเฉพาะวิชา (Subject unit) หรือหน่วยบูรณาการ (Integrated unit) แต่ละหน่วยการเรียนรู้อาจนำ การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาพัฒนาในหน่วยการเรียนรู้ และผู้สอนต้องประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ด้วย กรณีที่ตัวชี้วัด ใดปรากฏอยู่หลายหน่วยการเรียนรู้ ควรพัฒนาตัวชี้วัดนั้นในทุกหน่วยการเรียนรู้ ด้วย วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ก่อนบันทึกสรุปผล เพื่อสามารถประเมินผู้เรียนได้ อย่างครอบคลุม

2.3 กำหนดสัดส่วนเวลาเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ตามโครงสร้าง รายวิชาหรือสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความสำคัญของมาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

2.4 กำหนดภาระงานหรือชิ้นงานหรือกิจกรรมที่เป็นหลักฐานแสดงออกซึ่งความรู้ ความสามารถที่สะท้อนตัวชี้วัด การกำหนดภาระงานหรือชิ้นงาน มีลักษณะดังนี้

2.4.1 บูรณาการหลายสาระการเรียนรู้และครอบคลุมหลายมาตรฐานการเรียนรู้หรือหลายตัวชี้วัด

2.4.2 สาระการเรียนรู้เดียวแต่ครอบคลุมหลายมาตรฐานการเรียนรู้หรือ หลายตัวชี้วัด

2.5 กำหนดเกณฑ์สำหรับประเมินภาระงาน / ชิ้นงาน / กิจกรรม โดยใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubrics) หรือกำหนดเป็นร้อยละหรือตามที่สถานศึกษากำหนด

2.6 ตัวชี้วัดที่ยังไม่ได้รับการประเมินโดยภาระงาน ให้เลือกวิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม

3. ชี้แจงรายละเอียดของการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ เครื่องมือ ภาระงาน เกณฑ์ คะแนน ตามแผนการประเมินที่กำหนดไว้

4. การจัดการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็น 3 ระยะ ได้แก่ การประเมินวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการเรียนการสอน ประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียน และประเมินความสำเร็จหลังเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ประเมินวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะและความพร้อมด้านต่างๆ ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุง ซ่อมเสริมหรือเตรียมผู้เรียนทุกคนให้มีความพร้อมและมีความรู้พื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี (แต่จะไม่นำผลการประเมินนี้ไปใช้ในการพิจารณาตัดสินผลการเรียน) มีแนวปฏิบัติดังนี้

4.1.1 วิเคราะห์ความรู้และเรื่องที่เป็นทักษะพื้นฐานของเรื่องที่จะเรียนรู้

4.1.2 เลือกวิธีการและเครื่องมือสำหรับสำหรับประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างเหมาะสม

4.1.3 ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน

4.1.4 นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน

4.2 การประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียน

การประเมินเพื่อดูว่าผู้เรียนมีพัฒนาการบรรลุตามมาตรฐาน / ตัวชี้วัด ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อมุ่งที่จะนำผลการประเมินไปพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่อง ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพสูงสุด ในการประเมินความก้าวหน้าระหว่างการเรียน ผู้สอนสามารถประเมินโดยใช้วิธีการประเมินที่ต้องสอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรม ผู้สอนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

4.2.1 เลือกรูปแบบและเครื่องมือการประเมินให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้

4.2.2 สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับวิธีการประเมินที่กำหนด

4.2.3 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.2.4 นำผลไปพัฒนาผู้เรียน

4.3 การประเมินความสำเร็จหลังเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน 2 ประการ ได้แก่

1. ประเมินเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ผลของการประเมินสามารถ ดูศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการเปรียบเทียบกับ การประเมินวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนเริ่มการเรียนการสอนและประเมินเพื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน

2. ประเมินปลายปี / ปลายภาค มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ ใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุง

แก้ไข ซ่อมเสริม ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินตัวชี้วัด โดยมีขั้นตอนในการประเมิน ดังนี้

- 2.1 เลือกวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผล
- 2.2 สร้างเครื่องมือประเมิน
- 2.3 ดำเนินการประเมิน
- 2.4 นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินผลการเรียน ส่งผลการเรียน

ซ่อมเสริมแก้ไขผลการเรียน

สรุปท้ายบท

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นลักษณะการจัดการเรียน การสอนที่เป็นลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองครุมีหน้าที่ในการกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจากการได้ลงมือปฏิบัติจริง การวัด และประเมินผลที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นสิ่งที่ผู้สอน จะต้องศึกษาทำความเข้าใจ เนื่องจากรูปแบบในการประเมินผลการเรียนรู้ได้เปลี่ยนไป จากเดิมเป็นอย่างมาก สิ่งแรกที่ผู้สอนต้องทำความเข้าใจ คือ การศึกษาพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เพื่อให้การประเมินผลตรงตาม นโยบาย ปรัชญา จุดมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษา องค์ประกอบของการประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประเมินผลการเรียนรู้ตาม กลุ่มสาระ การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน การประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รูปแบบของการประเมินผลผู้เรียนจึงต้อง เปลี่ยนไปจากเดิมมาเป็นการประเมินผลรูปแบบใหม่ คือ การประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ หรือการประเมินผลตามสภาพจริง ที่ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของพัฒนาการของ ผู้เรียนมากกว่า การบอกว่าผู้เรียนสอบได้หรือสอบตก ผู้สอนต้องออกแบบการประเมิน

โดยการให้ผู้เรียนผลิตชิ้นงานซึ่งเป็นการใช้ความคิดระดับสูงในตัวผู้เรียน ที่จะต้องบูรณาการสาระความรู้หลายสาขามาประยุกต์ใช้ หรือแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียนด้วย ในการวางแผนการประเมินผู้เรียน ผู้สอนควรยึดแนวทางในการวางแผนประเมินการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรได้กำหนดเป็นแนวทางในการประเมินผู้เรียน

แบบฝึกหัด

1. จงอธิบายหลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. จงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับการประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. จงวิเคราะห์ความสำคัญของจุดมุ่งหมายของการประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑
4. จงอธิบายองค์ประกอบของการประเมินผลการเรียนรู้และแนวดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑
5. จงวิเคราะห์จุดเด่นและความเหมาะสมของการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
6. จงสรุปความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามที่ท่านเข้าใจ
7. การประเมินผลตามสภาพจริงมีความสำคัญกับการจัดการศึกษาในกลุ่มสาระภาษาไทยหรือไม่อย่างไร จงอธิบายเหตุผลประกอบ
8. การวางแผนเพื่อการประเมินผลตามสภาพจริงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน.(ม.ป.ป). เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.
(ม.ป.ท).
- กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (2543). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญ
ที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : กรมการ
ศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ ฯ : หลักสูตร
ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการประเมินศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2539). การวัดและการประเมินผล
สภาพที่แท้จริงของนักเรียน. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงาน
คณะกรรมการการประเมินศึกษาแห่งชาติ.
- จรัส คำยัง. (2540). การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment). กรุงเทพฯ ฯ :
สำนักงานทดสอบทางการศึกษากรมวิชาการ.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2540). เครื่องมือและเทคนิคในการวัดผล ในเอกสาร
ประกอบการสอนการวัดผลและประเมินผลการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิตทางการสอนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ.
มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. หน้า 113.
- บุญเชิด ภิญ โญอนันตพงษ์. (2545). การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ ฯ : วัฒนาพานิช
- พิชิต ฤทธิจรรณู. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : ธี ออน
เคอร์มีสท์.
- พิมพ์นัช เดชะคุปต์. (2542). ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง. ขอนแก่น : เพ็ญพรินติ้ง.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2546). “การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สอดคล้องตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544”. ใน สุวัฒน์ เอี่ยมอรพรรณ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ กมลพร บัณฑิตยานนท์ (บก.) แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครู เพื่อรองรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญ. กรุงเทพฯ : แอล ที เฟลส.
- วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2546). “นโยบายการประเมินผลการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ”. ใน สุวิมล ว่องวานิช (บก.) การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (ม.ป.ป). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. (บก.). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2545). ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา Development of Education Evaluation Instruments. หน่วยที่ 1 – 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ส. วาสนา ประवालนฤกษ์. (2540, มกราคม). “การประยุกต์ใช้การวัดและประเมินความสามารถจริงกับสภาพการเรียนการสอน” แนวแนว 31 (166). กรุงเทพฯ : มาสเตอร์กรุป แมนเนจเม้นท์. หน้า 9 – 17.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ : ลีงเชียง.
- อุทุมพร จามรมาน. (2540). การตีค่าความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (Authentic Performance and Portfolio Assessment of Learners for Educational Reform). กรุงเทพฯ : พิมพ์ซึ่ง.

